

EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Правозахисний ЛГБТ Центр

**РЕЗУЛЬТАТИ ПОЛЬОВОГО МОНІТОРИНГУ
ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ
НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ ЩОДО ЛГБТКІ
(М. КИЇВ)**

Київ, 2019

Результати польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті щодо ЛГБТКІ (м. Київ).

Автор: Андрій Кравчук, експерт правозахисного ЛГБТ Центру «Наш світ».

Упорядник: Андрій Галай, координатор Місцевого індексу прав людини УГСПЛ.

Проект Української Гельсінської спілки з прав людини: «Протидія радикалізму і популізму, захист прав ЛГБТКІ спільноти, організацій та ініціативних груп, що працюють в сфері захисту прав ЛГБТКІ і протидії дискримінації, засобами освітніх та адвокаційних заходів».

Здійснено в рамках проекту за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду США. / Supported by the Democracy Grants Program of the U.S. Embassy to Ukraine. The views of the authors do not necessarily reflect the official position of the U.S. Government.

Зміст

Загальний опис польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві	4
Розділ 1. Аналіз комунікації та залученості ЛГБТКІ-спільноти до процесів роботи правоохоронних органів	5
Розділ 2. Аналіз активних дій поліції щодо врахування прав представників ЛГБТКІ-спільноти	11
Додатки	15

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- ГУНП – Головне управління національної поліції України.
ЛГБТКІ – геї, лесбійки, бісексуали, трансгендери, квіри, інтерсекси.
ККУ – Кримінальний кодекс України.
КМДА – Київська міська державна адміністрація.
МВС – Міністерство внутрішніх справ України.
НПУ – Національна поліція України.
СОП – сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність.
ОМС – орган місцевого самоврядування.

Загальний опис польового моніторингу поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві

З метою оцінки поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві згідно запропонованої методики, було складено та надіслано 13.06.2019 р. інформаційні запити до Київської міської державної адміністрації та Головного управління національної поліції України у місті Києві. На ці запити було отримано відповіді (див. Додатки 1 і 2). Муніципальна варта Києва не має власного вебсайту, а джерелом публічного інформування про її діяльність є сторінка у Фейсбуку, де вказаний єдиний спосіб зв'язку – месенджер Фейсбуку.¹ У цьому месенджері було надіслано запит щодо питань, пов'язаних з діяльністю Муніципальної варти Києва, на який було отримано відповідь (див. Додаток 3).

Для аналізу також використовувалися матеріали Центру «Наш світ» з моніторингу дотримання прав ЛГБТКІ у місті Києві за період 2017-2019 років. Центр «Наш світ» задокументував загалом 74 таких випадки, що можуть бути охарактеризовані як злочини ненависті згідно визначення цього терміну, наданого ОБСЄ.

¹ <https://www.facebook.com/MunicipalnaVarta/>

Розділ 1. Аналіз комунікації та залученості ЛГБТКІ-спільноти до процесів роботи правоохоронних органів

1.1. Чи враховано питання реагування поліції щодо злочинів на ґрунті ненависті.

Оцінюється позитивно за наявності підтверджених даних у:

● поліцейській статистиці про вчинення злочинів	1 бал, якщо так
● у офіційних періодичних звітах поліції на рівні громад	1 бал, якщо так
● у інструментах оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції (рівня довіри населення чи інших)	1 бал, якщо так

Поліцейська статистика. З відповіді ГУНП у м. Києві випливає, що поліцейська статистика про скоєння злочинів передбачає облік злочинів ненависті винятково за мотивами расової, національної чи релігійної нетерпимості, а обліку злочинів ненависті за іншими ознаками не ведеться.

Таким чином, по першому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейська звітність перед громадою. На вебсайті ГУНП у м. Києві розміщені звіти начальника ГУНП за 2017 і 2018 роки, а також звіти начальників районних Управлінь поліції ГУНП у м. Києві за 2018 рік.² Всі вони складені за єдиним шаблоном, в якому немає розділу про злочини ненависті або щось подібне, і не містять інформації про злочини ненависті за будь-якими ознаками.

Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «поліція» київ звіт громада») надав приблизно 338 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 13 сторінок, решта характеризуються як «дуже подібні до вже представлених вище». На цих перших 13 сторінках жодних результатів, що стосуються звітів поліції перед мешканцями м. Києва, виявлено не було, за винятком звіту перед громадою начальника Солом'янського управління поліції ГУНП у м. Києві³.

Хоча цей звіт виглядає досить орієнтовано на проблеми і потреби громади і навіть містить кілька дотичних до питань рівності завдань, які собі ставить поліція району (посилити безпеку вулиць; створити різні, в тому числі дистанційні та анонімні канали участі; покращити якість спілкування поліцейських з громадянами), однак питанням профілактики чи протидії злочинам на ґрунті нетерпимості все ж уваги не приділено. Таким чином, по другому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Інструменти оцінювання поліцейської ефективності. ГУНП у м. Києві не відповів на питання про інструменти оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «інструменти оцінювання ефективності діяльності поліції») надав приблизно 206 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 11 сторінок, решта

² <https://kyiv.npu.gov.ua/activity/zviti/riczni-zviti/>

³ <http://www.solor.gov.ua/docs/info/police2018.pdf>

характеризуються як «дуже подібні до вже представлених вище». На цих перших 11 сторінках жодної інформації від поліції щодо таких інструментів виявлено не було. Таким чином, по третьому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Таким чином, з 3 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Критерії формування поліцейської статистики та інструменти оцінювання ефективності роботи поліції затверджуються наказами на центральному рівні: Національної поліції України або Міністерства внутрішніх справ України. Цим відомствам рекомендується запровадити в рамках збору статистичної інформації облік розслідуваних кримінальних проваджень, в яких містяться ознаки злочинів ненависті за будь-якою ознакою, зокрема сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Також рекомендується враховувати тематику попередження та протидії злочинам ненависті за будь-якими ознаками, зокрема СОП, в інструментах оцінювання ефективності роботи поліцейських структур.

Всі виявлені публічні звіти начальників управлінь поліції складені за єдиним шаблоном, який не може вважатись оптимальним, оскільки практикує підхід не поширення кращої практики, а поліцейського «копіпасти».

Рекомендується затвердити зразкову форму звітування управлінь поліції перед місцевою громадою, яка би містила, серед іншого, статистику про реєстрацію заяв і розслідування кримінальних проваджень з ознаками скоєння злочинів ненависті. Також доцільно проводити спеціальне навчання для керівного складу поліції та виконавців, які відповідальні за звітування перед громадою.

1.2. Чи працює в цій територіальній громаді (або на організаційно допустимій відстані від неї):

● працівник поліції, що має спеціалізовану підготовку з обох зазначених питань (комунікації з громадою; питань рівності чи протидії злочинам на ґрунті ненависті)	1 бал, якщо так
● працівник місцевої влади, що має спеціалізовану підготовку з обох зазначених питань (комунікації з громадою; питань рівності)	1 бал, якщо так

У відповіді КМДА повідомляється, що відповідних працівників у цій структурі немає. Те саме повідомляється у відповіді ГУНП у м. Києві.

Таким чином, з 2 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Поліції та місцевій владі рекомендується у кожній територіальній громаді (або на організаційно допустимій відстані від неї) визначати працівників, які зобов'язані долучатись до реагування на кожне повідомлення про злочини на ґрунті ненависті, мають спеціалізовану підготовку з напрямів комунікації з громадою; питань рівності чи протидії злочинам на ґрунті ненависті.

1.3. Чи залучені представники спеціалізованої громадськості, що спеціалізується на питаннях рівності до:

● діючої громадської ради/комісії/групи з питань безпеки громад при органі місцевого самоврядування	1 бал, якщо так
● обласної поліцейської комісії	1 бал, якщо так
● робочої групи місцевої влади (поліції) з організації безпечного проведення публічного заходу, фокусованого на правах ЛГБТКІ-спільноти	1 бал, якщо так
● додатковий бал, якщо представник громадськості представляє об'єднання із захисту прав ЛГБТКІ-спільноти	1 бал, якщо так

Громадські ради. У відповіді КМДА повідомляється, що відповідних представників у Громадській раді при КМДА немає: «жодний з членів громадської ради не повідомив, що опікується питаннями рівності чи протидії ненависті». Таким чином, по першому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейські комісії. ГУНП у м. Києві не надало відповіді про склад Поліцейської комісії, так само немає інформації про це на вебсайті ГУНП.⁴ Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «поліцейська комісія ГУНП Київ») надав приблизно 61,1 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 9 сторінок, решта характеризуються як «дуже подібні до вже представлених вище». На цих перших 9 сторінках відповідної інформації не міститься. За умовчання ми маємо вважати, що потрібних представників громадськості у складі Поліцейської комісії ГУНП у м. Києві немає. Таким чином, по другому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

Робочі групи із безпечного проведення публічних заходів рівності. З доступної в інтернеті інформації щодо підготовки Маршів Рівності 2017⁵ і 2018⁶ та Маршу пам'яті трансгендерних людей⁷ у Києві, а також особистого спілкування з організаторами цих заходів, зрозуміло, що вони були залучені до забезпечення їх проведення місцевою владою та поліцією – таким чином, можна вважати, що представники згаданої спеціалізованої громадськості були залучені до робочих груп з підготовки цих ЛГБТКІ-заходів, і вони представляли ЛГБТКІ-спільноту. Вважаємо це системною співпрацею. Відповідно, по третьому та четвертому пунктах цього розділу нараховано по 1 балу (за участь у робочих групах і 1 додатковий бал за залучення до підготовки спеціалізованої громадськості).

Таким чином, з 4 можливих балів у цьому розділі нараховано 2.

Рекомендації. Представники правозахисних та інших організацій, що займаються проблемами попередження та протидії дискримінації та злочинам ненависті, мають запрошуватися до участі в роботі поліцейських комісій та громадських рад при органах місцевої

⁴ <https://kyiv.npu.gov.ua/>

⁵ <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2245857-mars-rivnosti-u-kievi-ohoronatimut-do-6-tisac-policejskih-organizatori.html>

⁶ <http://kyivpride.org/23-cherwnia-u-nediliu-v-kyievi-vidbudetsia-marsh-rivnosti-kyivprajd-2019/>

⁷ <https://www.facebook.com/insight.ngo/photos/a.1450596401911334/2086244125013222>

влади. Серед вимог до членів поліцейських комісій та громадських рад має бути розуміння ними поняття прав людини, рівності всіх перед законом, заборони на дискримінацію та обов'язкову ідеологію або релігію.

До участі в роботі таких органів не можуть допускатися люди, які були помічені у діях або висловлювання ксенофобного характеру, закликах до дискримінації та насильства проти будь-яких соціальних груп.

1.4. Чи включені питання рівності на реальних українських прикладах до поліцейських кадрових процедур, місцевої післядипломної освіти поліції та інших структур правопорядку, правопросвітніх заходів поліції та місцевої влади для мешканців громади:

● поліцейські кадрові процедури (атестація, підвищення по службі) у місцевому підрозділі поліції	1-2 бали за кожну процедуру
● поліцейські кадрові процедури (атестація, підвищення по службі) у місцевому підрозділі патрульної поліції	1-2 бали за кожну процедуру
● поліцейська службова підготовка протягом року до інциденту	1 бал, якщо так
● службова підготовка місцевого громадського формування з охорони правопорядку протягом року до інциденту	1 бал, якщо так

Поліцейські кадрові процедури. Відповідь ГУНП у м. Києві містить вичерпну інформацію про критерії, які повинна враховувати атестаційна комісія при прийнятті рішень стосовно поліцейського (згідно Наказу МВС України від 17.11.205 р. № 1465). Серед них немає таких, що стосувались би питань рівності. Оскільки специфікації щодо патрульної поліції не повідомлено, очевидно, що їхнє оцінювання служби теж не враховує питань рівності. Таким чином, по першому та другому пунктах цього розділу нараховано 0 балів.

Поліцейська службова підготовка. Що стосується службової підготовки поліцейських, то у відповіді ГУНП у м. Києві повідомляється, що вона передбачає самостійне дистанційне навчання поліцейських на освітньому інтернет-порталі службової підготовки⁸. Доступ до цього ресурсу обмежений, тому перевірити викладені на ньому матеріали на предмет урахування питань рівності неможливо, а у відповіді ГУНП у м. Києві стверджується, що такі питання розглядаються «у функціональній підготовці Департаменту забезпечення прав людини». Підготовка підрозділів поліції, що безпосередньо взаємодіють з населенням, згідно цієї відповіді, включає лише питання «прав людини, верховенства права, конституціоналізму, міжнародних правових актів та законодавства України у сферах дотримання прав і свобод людини і громадянина».

Таким чином, у відповіді ГУНП у м. Києві не підтверджується, що питання рівності включені в підготовку підрозділів поліції, які безпосередньо задіяні у попередженні та розслідуванні злочинів ненависті, через що по третьому пункту цього розділу нараховано 0 балів.

⁸ <http://www.prof.npu.gov.ua>

Службова підготовка безпекового підрозділу ОМС. У відповіді, отриманій з Фейсбук-сторінки Муніципальної варти у м. Києві, повідомляється що питання рівності не включені до навчального курсу з підготовки її членів. За четвертим пунктом цього розділу нараховано 0 балів.

Таким чином, з 6 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Питання рівності (зокрема, попередження та протидії дискримінації та злочинам ненависті) мають бути включені до програм підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, кадрових процедур персоналу всіх підрозділів НПУ, а також до службової підготовки членів місцевих громадських формувань з охорони правопорядку.

Такі питання мають розглядатися на реальних українських прикладах, з урахуванням того, які саме соціальні групи найчастіше потерпають від нерівного ставлення і в яких типових ситуаціях це трапляється.

1.5. Чи включені питання рівності на реальних українських прикладах до правопросвітніх заходів поліції та місцевої влади для мешканців громади:

• тематики правопросвітніх заходів поліції для мешканців громади	1 бал, якщо так
• тематики правопросвітніх заходів місцевої влади для мешканців громади	1 бал, якщо так

Правопросвіта поліції. ГУНП у м. Києві повідомило, що у правопросвітніх заходах поліції для мешканців м. Києва відсутні питання рівності на реальних українських прикладах. Пошук в інтернеті (Google, ключові слова: «захід зустріч поліція Київ громада») надав приблизно 1110 тис. результатів, з яких оригінальними є перші 16 сторінок, решта характеризуються як «дуже подібні до вже представлених вище». Жодних свідчень про проведення відповідних заходів на цих перших 16 сторінках немає.

Правопросвіта місцевої влади. У відповіді КМДА повідомляється, що в Київській міській державній адміністрації немає підрозділів, до повноважень яких належали би питання правопросвітніх заходів для мешканців громади. Зважаючи на те, що запобігання та протидія злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ неможливі без прямої згадки про тематику ЛГБТ та/або сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, було проведено пошук в інтернеті інформації про такі можливі заходи (Google, ключові слова: «Київ ЛГБТ», часові рамки: з 01.01.2017 року; Google, ключові слова: «Київ сексуальна орієнтація», часові рамки: з 01.01.2017 року; Google, ключові слова: «КМДА ЛГБТ», часові рамки: з 01.01.2017 року; Google, ключові слова: «КМДА сексуальна орієнтація», часові рамки: з 01.01.2017 року).

В усіх випадках, на перших 20 сторінках результатів немає жодних згадок про будь-які заходи місцевої влади або за підтримки місцевої влади, які можна охарактеризувати як правопросвітні. Єдиними заходами серед результатів пошуку, що стосуються ЛГБТ та отримали підтримку київської влади, були Марші Рівності, які на нашу думку, не можна охарактеризувати як правопросвітні заходи місцевої влади для мешканців громади.

Таким чином, з 2 можливих балів у цьому розділі нараховано 0.

Рекомендації. Поліції та місцевій владі рекомендується проводити правопросвітні заходи для місцевої громади та поширювати інформацію про такі події на загальнодоступних інформаційних ресурсах, зокрема, в інтернеті (офіційні вебсайти та видання, сторінки у соціальних мережах). Такі заходи мають, зокрема, торкатися питань рівності та боротьби з упередженнями і ксенофобією.

При розгляді таких питань рекомендується наводити реальні українські приклади, з урахуванням того, які саме соціальні групи найчастіше потерпають від нерівного ставлення і в яких типових ситуаціях це трапляється в Україні в цілому та конкретно у даному регіоні.

2. Аналіз активних дій поліції щодо врахування прав представників ЛГБТКІ-спільноти.

2.1. Як діяла поліція:

<p><i>у випадку злочину на ґрунті ненависті</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● злочин був кваліфікований за спеціальною статтею Кримінального кодексу чи з кваліфікуючою ознакою мотиву 	1 бал, якщо так
<p><i>у випадку проведення публічного заходу з прав ЛГБТКІ (демонстрації, фестивалі, кінопокази, дискусійні платформи тощо)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● поліція розробила і впроваджувала спеціальні заходи із безпеки учасників публічного заходу ● поліція діяла проактивно у забезпеченні прав учасників заходу ● до забезпечення прав учасників публічного заходу були залучені місцеві громадські правоохоронні формування ● громадські правоохоронні формування діяли проактивно у забезпеченні прав учасників заходу <p>(ознаками протилежного є відсутність злагоджених дій поліції та/або громадських правоохоронних формувань із забезпечення безпеки учасників публічних заходів під час і у зв'язку із проведенням публічного заходу)</p>	<p>1 бал, якщо так</p> <p>1 бал, якщо так</p> <p>1 бал, якщо так</p> <p>1 бал, якщо так</p>
<p><i>у випадку заяви ЛГБТКІ-активіста про загрози його життю і здоров'ю</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● поліція забезпечила охорону заявника (ознаками протилежного є відсутність відповіді поліції заявнику з обґрунтуванням рішення про відмову надання охорони на основі проведеного аналізу безпекових загроз) 	1 бал, якщо так

Злочини на ґрунті ненависті. З даних моніторингу Центру «Наш світ» були відібрані 24 випадки, коли жертви зверталися до київської поліції по допомогу, у решті випадків поліція не залучалася. Втім, у переважній більшості випадків невідомо, до чого ці звернення призвели, і лише у двох випадках Центру «Наш світ» відомі деталі розслідування та судового розгляду цих справ, оскільки організація надала юридичну допомогу постраждалим на всіх стадіях процесу.

За останні три роки Центр «Наш світ» забезпечував юридичну допомогу по двох кримінальних процесах щодо злочинів ненависті за ознаками СОПІ, скоєних у Києві: напад на двох хлопців у Гідропарку у 2017 році⁹ та напад на гея на вул.Хрещатик у 2018 р.¹⁰ Лише у другому випадку поліція кваліфікувала дії нападників за статтею 161 Кримінального кодексу України, і це взагалі єдиний відомий Центру «Наш світ» випадок, коли злочин ненависті за ознаками СОПІ був добровільно кваліфікований поліцією за цією статтею.

Втім, розслідування за цією статтею було виділено в окреме провадження, яке наразі триває, а в суд поліція передала лише розслідування за ч. 4 ст. 296, ч. 2 ст. 186 (перший обвинувачений) та ч. 4 ст. 296, ч. 1 ст. 121 ККУ (другий обвинувачений) без згадування мотиву гомофобії. При розслідуванні справи про напад у Гідропарку поліція та суд послідовно

⁹ http://kievvlst.com.ua/news/voze_stancii_metro_gidropark_zaderzhali_troih_pereuserdstvovavshih_gopnikov_foto50389

¹⁰ <https://kiev.informator.ua/2018/09/06/v-kieve-na-kreshhatike-tolpa-podrostkov-podrezala-geya-za-ego-orientatsiyu/>

ігнорували мотив гомофобії, навіть незважаючи на те, що самі нападники відразу зізналися у наявності у них такої мотивації при скоєнні злочину.¹¹

Таким чином, по першому пункту цього розділу має бути нараховано 0 балів за загальну байдужість поліції до врахування спеціальної ознаки злочину.

Безпечно проведення публічних заходів ЛГБТКІ. З повідомлень ЗМІ (див. виноска 5, 6) та особистого спілкування з організаторами Маршів Рівності та Маршу пам'яті трансгендерних людей у Києві, відомо, що поліція розробляла та впроваджувала спеціальні заходи з безпеки учасників цих подій – таким чином, відповідний пункт у цьому розділі оцінюється в 1 бал.

Оскільки Муніципальна варта не залучалася до забезпечення прав учасників ЛГБТ-заходів у Києві (що відомо з моніторингу ЗМІ, особистого спілкування з організаторами таких заходів та відповіді, отриманій на Фейсбук-сторінці Муніципальної варти), відповідні пункти не набрали балів.

Водночас, досвід проактивних дій поліції є суперечливим: якщо у випадках Маршів Рівності 2017 і 2018 років були розроблені та реалізовані сценарії на випадок агресивних дій опонентів, які гарантували проведення цих заходів, то у випадку Трансгендерного маршу поліція фактично допомогла нападникам зірвати цей захід (див. виноску 7). Загалом за цим пунктом нараховано 1 бал на підставі узагальнення інформації про усі заходи.

Персональний захист за зверненням до поліції. Аналізуючи базу даних Центру «Наш світ» щодо злочинів ненависті за ознаками СОГІ, що складається на підставі повідомлень від учасників моніторингової мережі, моніторингу ЗМІ та інтернету, не вдалося виявити випадків звернень за особистим захистом до поліції від ЛГБТКІ активістів у місті Києві за досліджуваний період – таким чином, цей пункт не враховується при оцінюванні.

Таким чином, з 5 можливих балів у цьому розділі нараховано 2.

Рекомендації. Належна кваліфікація злочинів ненависті потребує внесення змін до Кримінального кодексу України, передбачених у заході 3 пункту 105 Плану реалізації Національної стратегії у сфері прав людини. Міністерству внутрішніх справ рекомендується розробити відповідний законопроект на передачу його на розгляд Кабінету міністрів для подальшого внесення на розгляд Верховної Ради.

В той же час неврахування спеціального мотиву ненависті за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентифікації при розслідуванні злочинів не може бути пояснене недостатньо чіткою законодавчою базою. Це питання неякісності роботи МВС із відповідної підготовки та впровадження належних практик діяльності. Тому МВС також рекомендується затвердити методичні рекомендації працівникам поліції з реєстрації та розслідування злочинів ненависті згідно рекомендацій ОБСЄ та правозахисних організацій. Дотримання таких рекомендацій має бути одним з критеріїв оцінки роботи працівника поліції при проходженні ним кадрових процедур.

Плани забезпечення охорони громадського порядку та права громадян на мирні збори у випадках ЛГБТ заходів обов'язково мають розроблятися з урахуванням поточної ситуації, яка зараз характеризується підвищеною небезпекою агресивних дій та блокування таких заходів з

¹¹ Заяви потерпілих та їх адвоката, з яких це очевидно, містяться у даних моніторингу Центру "Наш світ", кейс 909. Див. також вирок суду по справі № 755/7698/17, <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79245661>

боку їхніх супротивників (переважно, ультраправих угруповань). Поліція та громадські формування з охорони правопорядку мають діяти проактивно, передбачаючи потрібні дії з метою нейтралізації спроб зриву цих заходів та узгоджуючи план дій з їх організаторами.

2.2. Чи достатньо оприлюднені місцевою владою та поліцією процедури поліцейської діяльності щодо прав ЛГБТКІ-спільноти, щодо конкретного випадку, дотичного до прав ЛГБТКІ (забезпечення безпеки публічних заходів і фізичної безпеки окремих представників ЛГБТКІ у випадках загрози їх життю, підвищена публічність розслідування інцидентів, де рівноправність була порушена працівниками поліції):

<ul style="list-style-type: none"> • чи було представлено громаді процес і результати розслідування резонансної події поліцією 	1-3 бали за оприлюднення кожним типом каналу зв'язку (друковані ЗМІ, онлайн-ЗМІ, публічний захід, соцмережі)
<ul style="list-style-type: none"> • чи було оприлюднено на рівні громади відповідальну проактивну позицію місцевої влади щодо події 	1-3 бали за оприлюднення кожним типом каналу зв'язку (друковані ЗМІ, онлайн-ЗМІ, публічний захід, соцмережі)

Моніторинг ЗМІ та соціальних мереж в інтернеті не виявив реакції київської влади або поліції на розслідування двох згаданих у п. 2.1 злочинів ненависті (у Гідропарку та на вул.Хрещатик) проти ЛГБТКІ.

Водночас, такі резонансні події як Марш Рівності 2019 супроводжувалися публічними заявами представників як поліції¹², так і міської влади¹³, які були оприлюднені на брифінгах, у соціальних мережах і на офіційних сайтах та поширені ЗМІ. Однак методологія визначає потребу реагувати публічно саме на правопорушення (і поліцією, і місцевою владою), а не про загалом беззаперечний з позиції прав людини публічний захід.

Співставлення пасивності та замовчування реальних злочинів і активного оприлюднення активних дій щодо забезпечення безпеки публічних заходів зумовило виставлення середнього показнику у 2 бали з 6 можливих.

Таким чином, з 6 можливих балів у цьому розділі нараховано 2.

Рекомендації. Відповідальна і підзвітна суспільству поліція повинна інформувати громадськість (за допомогою загальнодоступних ресурсів, зокрема, електронних) про випадки злочинів та інцидентів ненависті різного роду (зокрема, напади або спроби зриву публічних заходів) та перебіг їх розслідування.

Місцевій владі в силу причин резонансу кожної події щодо злочинів проти вразливих категорій також варто публічно реагувати на такі випадки, однозначно засуджуючи прояви

¹² <https://hmarochos.kiev.ua/2019/06/23/politsiya-pid-chas-marshu-rivnosti-v-kyjevi-ne-bulo-postrazhdalych-i-zatrymanyh/>
<https://www.facebook.com/yuriy.zozulia/posts/632967313720327>
<https://kyiv.npu.gov.ua/news/publicna-bezpeka-ta-poryadok/pid-chas-marshu-rivnosti-u-kijevi-pravoporyadok-zabezpechuvatime-dostatnya-kilkist-policzejskix-ta-naczgardijziv/>

¹³ https://kyivcity.gov.ua/news/mikola_povoroznik_bezpechniy_marsh_rivnosti_mozhlyvist_pokazati_scho_kiv_yevropeyska_stolitsya/
<https://www.facebook.com/kievcity.gov.ua/photos/a.712462488877191/2100102553446504>

дискримінації, насильства, розпалювання ворожнечі та розбрату, приниження людської гідності за різними ознаками тощо.

Подібні підходи практикуються у розвинутих країнах світу.

2.3. Чи було надано доступ постраждалих представників ЛГБТКІ-спільноти та активістів спеціалізованих громадських інституцій до розслідування випадків порушення їхніх прав:

● особа була залучена як потерпілий до розслідування дисциплінарної чи кримінальної справи, що знаходиться у провадженні поліції	1 бал, якщо так
● представник об'єднання із захисту прав ЛГБТКІ-спільноти був залучений до складу комісії з розгляду дисциплінарної справи	1 бал, якщо так

Моніторинг Центру «Наш світ» не містить інформації щодо розгляду дисциплінарних справ у випадку порушень прав ЛГБТКІ, отже другий пункт цього розділу не враховується при оцінюванні. У двох випадках кримінальних розслідувань, згаданих у розділі 2.1, потерпілі залучалися до розслідування. Вважаємо це сталою практикою і виставляємо 1 бал.

Таким чином, з 1 можливого балу у цьому розділі нараховано 1.

Рекомендації. Рекомендується залучати представників ЛГБТКІ організацій і правозахисних організацій, які захищають права ЛГБТКІ осіб, до розгляду дисциплінарних справ, коли йдеться про порушення прав ЛГБТКІ.

Підсумовуючи оцінку практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві, загалом було нараховано **7 балів з 29 можливих, що складає 24%**.

Додатки

Додаток 1

Відповідь КМДА на інформаційний запит

УКРАЇНА

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

вул. Хрещатик, 50Б, м.Київ, 01001, тел.(044) 235-07-00, (044) 235-05-70
Контактний центр міста Києва (044)15-51 E-mail : dsk @kievcity.gov.ua Код ЄДРПОУ
25695762

17.06.2019 № 059-1971
на № 190613-3 від 13.06.2019

Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ»

Про дослідження реалізації
прав представників ЛГБТ

На виконання доручення заступника голови Київської міської державної адміністрації від 19.06.2019 № 23149 Департамент суспільних комунікацій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) узагальнив інформацію структурних підрозділів Київської міської державної адміністрації за результатами опрацювання листа Правозахисного ЛГБТ Центру «Наш світ» від 13.06.2019 № 190613-3 та повідомляє.

За інформацією Управління по роботі з персоналом виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) в апараті виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) відсутні працівники, які мають спеціалізовану підготовку з питань комунікації з громадою та рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне).

Формування Громадської ради здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

05.06.2019 відбулись установчі збори по формуванню нового складу Громадської ради при виконавчому органі Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації). Для участі в установчих зборах до ініціативної групи подали заяви 276 представників інститутів громадянського суспільства. З них відповідали встановленим вимогам та були допущені до участі в установчих зборах 232 представники інститутів громадянського суспільства. На установчих зборах шляхом рейтингового голосування було обрано новий склад Громадської ради у кількості 50 осіб. Жоден з учасників установчих зборів інститутів громадянського суспільства не надавав інформацію щодо здійснення ним діяльності з питань рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті).

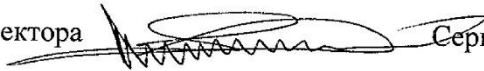
Щодо включення питання рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) до програми службової підготовки членів Київського міського громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Муніципальна варта» Управління з питань взаємодії з правоохоронними органами по забезпеченню правопорядку та муніципальної безпеки поінформувало, що згідно з п. 3 ст. 3 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» (далі – Закон) повсякденна (оперативна) діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону (далі – Формування) організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами Національної поліції, підрозділами Державної прикордонної служби України.

Відповідно до п. 2 ст. 12 Закону підготовка членів Формувань здійснюється у порядку, що встановлюється Міністерством внутрішніх справ України за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону України.

Таким чином, для отримання запитуваної інформації пропонуємо Вам звернутися до відповідного органу Національної поліції.

У структурі виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) немає підрозділів, до повноважень яких належали б питання проведення правопросвітницьких заходів для мешканців міста Києва з питань реалізації прав представників ЛГБТ.

В.о. заступника директора

Сергій КАМ'ЯНСЬКИЙ

Додаток 2

Відповідь ГУНП у м. Києві на інформаційний запит

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
У М. КИЄВІ
УПРАВЛІННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

вул. Володимирська, 15, м. Київ, 01601
тел. (044) 271 97 73

15 липня 2019 року № 53-з/125/19/01-2019

На № 190613-4 від 13.06.2019 та
190709-1 від 09.07.2019

Експерту правозахисного ЛГБТ центру
"Наш світ"

Андрію КРАВЧУКУ

а/с 173, м. Київ, 02100

e-mail: coordinator@gay.org.ua

Про надання інформації

Шановний пане Андрію!

В управлінні превентивної діяльності за дорученням керівництва Головного управління Національної поліції у м. Києві, в межах компетенції, розглянуто Ваші запити на отримання публічної інформації.

За результатами розгляду повідомляємо, наступне:

1. в ГУНП у м. Києві засобами ІПНП, а саме в Інформаційній підсистемі «Єдиний облік» передбачений облік кримінальних правопорушень або інших подій мотивом скоєння яких є: нетерпимість до етнічного походження, до расової чи національної належності, релігії чи переконань, інвалідності, а також нетерпимості до сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Офіційної статистики звітності по вказаним правопорушенням, які обліковуються в Інформаційній підсистемі «Єдиного обліку» із зазначенням мотиву злочину не передбачено.

Одночасно інформуємо, що у період з 2017 – 2018 роки за даними Управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП у м. Києві відомості щодо скоєння кримінальних правопорушень або інших подій з вищезазначеним мотивом по місту Києву не обліковувались.

Також повідомляємо, що на офіційному веб-порталі ГУНП у м. Києві (<http://kyiv.npu.gov.ua>) забезпечується розміщення звітів керівництва Головного управління про результати оперативно-службової діяльності поліції упродовж року, взаємодія з інститутами громадянського суспільства та нагальні потреби поліції (рубрика «Діяльність», підрубрики «Звіти» та «Річні звіти»).

2. В Головному управлінні відсутні працівники поліції, які мають спеціалізовану підготовку з питань комунікації з громадою та протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібного.

3. Представники громадськості, які спеціалізуються на питаннях рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті або подібне) до складу поліцейської комісії Головного управління, не залучені.

4. Відповідно до вимог наказу МВС України від 17.11.2015 № 1465 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських» зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 18 листопада 2015 року № 1445/27890 атестаційні комісії при прийнятті рішень стосовно поліцейського повинні враховувати такі критерії:

- повноту виконання функціональних обов'язків (посадових інструкцій);
- показники службової діяльності;
- рівень теоретичних знань та професійних якостей;
- оцінки з професійної і фізичної підготовки;
- наявність заохочень;
- наявність дисциплінарних стягнень;
- результати тестування;
- результати тестування на поліграфі (у разі проходження).

Також відповідно до вимог Положень про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 26.01.2016 № 50, наказу Національної поліції України від 21.12.2018 № 1198 «Про впровадження пілотного проекту «Інформаційна підсистема «Освітній портал службової підготовки поліцейських» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», листа Національної поліції України від 22.12.2018 № 15726/09/12-2018 «Про організацію навчання в системі службової підготовки у 2019 році», яка передбачає дистанційне навчання поліцейських у системі службової підготовки. Так, за допомогою Інтернет-ресурсу поліцейські самостійно опановують навчальний матеріал із теоретичного розділу службової підготовки. Весь зміст інформації, що стосується службової підготовки знаходиться на даному Інтернет-ресурсі і завантажується Центральним органом Національної поліції України.

Даний вид підготовки включає в себе питання щодо рівності (протидії дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті), а саме у функціональній підготовці Департаменту забезпечення прав людини, крім цього кожна функціональна підготовка, яка передбачена для працівників поліції, що безпосередньо взаємодіють із населенням містить питання прав людини, верховенства права, конституціоналізму, міжнародних правових актів та законодавства України у сферах дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Також слід зазначити, що надання інформації щодо функціональної підготовки Муніципальної варти м. Києва не належить до компетенції ГУНП у м. Києві. З даного питання пропонуємо Вам звернутись до Київської міської державної адміністрації.

5. В правопросвітніх заходах поліції для мешканців громади міста Києва відсутні питання рівності на реальних українських прикладах.

З повагою
начальник

Олег ОНИСЬКО

Додаток 3

Відповідь Муніципальної варти Києва на інформаційний запит

 Муніципальна Варта Києва
 Громадська організація

ЧТ 12:40

Добрий день, мене звуть Андрій Кравчук і я збираю інформацію для звіту Української Гельсінської спілки з прав людини щодо поліцейської практики запобігання та протидії злочинам на ґрунті ненависті до ЛГБТКІ у місті Києві.

Чи не могли би ви відповісти на такі питання:

- Чи включені питання рівності на реальних українських прикладах до службової підготовки Муніципальної варти Києва? Якщо так, то прошу повідомити про конкретний зміст цих питань у відповідних планах, методичних матеріалах.
- Чи залучалася Муніципальна варта Києва до забезпечення прав учасників публічного ЛГБТ заходу (наприклад, Маршу Рівності)?

Буду дуже вдячний за вашу відповідь.
Або прошу надати мені контактну адресу відповідальної особи, до якої я можу направити запит з цього приводу.

Доброго дня.

1. Службова підготовка членів Муніципальної Варти проводиться на базі Головного навчального центру ГУНП в м. Києві. Питання рівності в цей навчальний курс не включені.
2. Ні, не залучалася.